

DOMINGU II ADVENTU – TINAN B

Tema

Liturjia domingu daruak Adventu nian hato'o apelu ida atu hasoru malu hikas ho Maromak, ba konversaun. Husi nia parte, Maromak nafatin pruntu atu oferese ba ema mundu foun liberdade nian, justisa no dame nian; maibé mundu foun ne'e sai realidade de'it bainhira ema aseita muda nia fuan, hodi loke an ba Maromak nia valór sira.

Iha *leitura dahuluk*, profeta anónimu ida husi tempu Ezíliu nian garante ba eziladu sira Jahwéh nia fidelidade no Ninia vontade atu lori Povu – liuhusi dalan fasil – ba rai liberdade no dame nian. Ba Povu, husi nia parte, Maromak husu atu hasai husi nia an toman sira komodizmu nian, egoíзму no auto-sufisiénsia nian no aseita atu konfronta, dala ida tan, ho dezafiu sira Maromak nian.

Iha *Evanjellu*, João Batista konvida ninia maluk sira (no ema husi tempu hotu) atu simu Mesias libertadór. Misaun Messias nian – João hateten – mak oferese ba ema hotu Maromak nia Espíritu ne'ebé haraik moris foun no halo ema moris iha dinámika domin no liberdade nian. Ema ne'ebé halo dalan konversaun, transformasaun, mudansa moris no mentalidade de'it mak bele hakbesik Maromak.

Leitura daruak hatudu ba *parusia* (loron ikus), Na'i Jezús nia fila hikas ba dala rua. Ita simu konvite ba vijilánsia – katak moris loron ba loron tuir Jezús nia hanorin, hodi haka'as an iha transformasaun no konstrusaun Reinu nian. Se sarani sira moris tuir dinámika kontínua konversaun nian, iha sira nia dalan nia rohan sira sei hetan “lalehan foun no rai foun iha ne'ebé justisa horik bá”.

LEITURA I – Is 40,1-5.9-11

Ita-nia testu pertense ba “Livru Konsolasaun” Deutero-Isaías nian (kf. Is 40-55). “Deutero-Isaías” mak naran konvensionál ne'ebé biblista sira fó ba profeta anónimu eskola Isaías nian, ne'ebé kumpre nia misaun profétika iha Babilónia, entre judeu sira iha ezíliu. Ita iha finál Éziliu nian, entre 550 no 539 mK.

Tempu Deutero-Isaías mak tempu partikulár ida, ho ninia problema rasik. Eziladu barak mak frustradu no lakon dalan/dezorientadu, la komprende tansá Maromak husik sira lakon funu no ba Ezíliu... Balun fali hakmatek no moris iha komodizmu no la hanoin atu fila fali ba sira rain no la hein ona buat ida husi Maromak.

Iha faze finál tempu ne'e nian, notísia sira kona-ba Ciro husi Pérsia nia vitória hasoru Babilónia, halo sira hanoin kona-ba impériu babilóniku nia rohan no libertasaun ba judeu sira iha Ezíliu... Maibé, bainhira libertasaun akontese, ba sé mak tenke atribui nia: ba Jahwéh, judeu sira nia Maromak, eh ba Marduk, Ciro nia maromak? Se Jahwéh karik, tanba sá mak nia hili ema estranjeiru ida no la'ós membru ida Maromak nia Povu nian atu hala'o obra libertasaun nian? Se libertasaun ne'e akontese duni, vale eh la vale atu enfrenta difikuldade sira atu fila fali mo hahú fali iha Rain rasik? Iha eh la iha futuru ba Maromak nia Povu ne'ebé sente hanesan Jahwéh haluha tiha ona nia?

Deutero-Isaías mosu iha kontestu ida-ne'e. Ninia mensajen atu konsola eziladu sira (kap. 40-55) Livru Profeta Isaías nian hanaran, “Livru Konsolasaun nian”) no hatudu ba sira razaun foun sira atu iha esperansa. Profeta hahú hodi haklaken libertasaun ne'ebé besik daudaun no

kompara saida husi Babilónia ho ézodu antigu nian, bainhira Maromak liberta nia Povu husi moris-atan Ejitu nian (kf. Is 40-48)... Profeta apresenta Ciro nu'udar "ida-ne'ebé Jahwéh hili", instrumentu Maromak nian iha libertasaun Judá nian. Iha parte daruak livru nian, profeta haklaken rekonstrusaun Jerusalém nian, sidade ne'ebé funu nakfilak ba akudesan, maibé Maromak sei fó hikas ba nia ksolok no dame rohan laek (kf. Is 49-55).
Leitura dahuluk domingu ne'e nian apresenta mai ita prólogu "Livru Konsolasaun nian".

MENSAJEN

Maromak haruka profeta atu ko'alia ba "Jerusalém nia fuan" katak "konsolasaun" Na'i nian besik daudaun (vers. 1). Ilas "ko'alia ba fuan" hatudu relasaun domin nian entre Jahwéh no nia Povu... Sá loos "konsolasaun" Maromak nian ne'e?

Uluknanai, anúnsiu perdaun husi Maromak (vers. 2). Maromak hateten ba sira katak tempu sira-nia moris dook husi Maromak tanba sira nia salan remata ona no hahú tempu atu halo fali komuñau no Aliansa.

Atu hatudu perdaun, profeta uza ilas rua... Ida uluk mak servisu militár obrigatóriu ne'ebé Povu tenke kumpre, remata ona; ilas seluk mak liga ho kultu, katak Maromak simu ona sira nia sakrifísiu kasu-salan nian ho kastigu ne'ebé sira hetan.

Autór apresenta lian misteriozu ida ne'ebé konvida atu prepara "iha rai-fuik maran Na'i nia dalan", atu loke "iha rai tetuk lurón ida ba ita-nia Maromak" (vers. 3-5). Ne'e katak sá?

Tema rai-fuik maran nian lori ita ba Ézodu ... akontesimentu fundamentál iha Israel nia istória no nia fiar katak, libertasaun husi Ejitu no viajen husi rai moris-atan nian ba rai liberdade nian (viajen la'ós de'it jeográfiku maibé viajen espirituál ida, iha-ne'ebé Povu halo esperiénsia Maromak nian, Povu nia fiar sai tasak no hakat husi mentalidade ida egoíзму no moris-atan nian ba mentalidade ida komuñau no liberdade nian).

Maromak prepara Ézodu foun ba nia Povu. Profeta haklaken katak Maromak sei loke dalan fasil ida, glória no triunfu nian, di'ak liu ida Ézodu dahuluk nian. Profeta hakaraak dehan ba eziladu sira katak Maromak sei halo sira nia dalan fasil, so'i sira husi perigu, tulun sira manán kolen; maibé liuliu Maromak sei oferese ba sira possibilidade ida tan ba "dalan espirituál", iha-ne'ebé sira bele halo esperiénsia Maromak nia domin no laran-di'ak no deskobre hikas dalan ba komuñau no aliansa. Importante ba sira prepara an atu simu possibilidade foun Maromak oferese, aseita konfia iha Maromak, aseita dezafiu atu fila hikas ba Aliansa, aseita hakribi moris-atan nian atu halo dalan liberdade nian.

Iha parte datoluk, ita-nia testu tau ita iha lalaok foun ida... "Manu-ain" ida (iha lia-gregu: "evanjelista" ida) hakilar husi foho aas ida "liafoun di'ak" ba Jerusalém no ba sidade sira seluk Judá nian: Maromak kbiit-na'in Ézodu nian ("mai ho kbiit, nia liman sei ukun"), Nia rasik sei lori Povu ba Rai Promesa nian... Nia mak Bibi-Atan ne'ebé halibur ninia bibi sira, Nia mak bali sira, tau matan ba sira ne'ebé fraku liu no lori sira ba "sira-nia deskansu", Nia mak oferese hikas ba nia Povu moris no fekundidade. Referénsia ba bibi sira ne'ebé fraku liu no bibi-oan sira foin moris (nu'udar objetu Maromak nia domin espesiál) subliña Jahwéh nia domin, ternura no atensaun ba nia Povu. Ne'e mak loos duni, mensajen ida "konsolasaun" nian atu fanun eziladu sira ba fiar no esperansa.

LEITURA II – 2 Pedro 3,8-14

Surat Daruak Pedro nian apresenta karakterístika hotu "surat testamentu" ida nian. Autór hanesan sente mate mai besik daudaun, no hakarak fó sai ninia mensajen ikus no desiziva ba grupu ida ema sira ne'ebé nia sente ligasaun partikulár (baibain familiár, belun eh eskolante sira).

Iha konkreto, autór Surat Daruak Pedro nian diriye ninia “testamentu” ba maun-alin sira ninia komunidaden nian no konvida sira atu mantein fiél ba hanorin sira simu, hodi evita atu mestre falsu sira nia hanorin konfunde sira. Sarani sira tenke esforsa an, tuir “testamentu” ne’e, atu prepara an ho modu adekua ba Jezús Kristu ne’ebé mai ba dala rua, hodi la husik atu doutrina sira kontráriu ba Evanjellu no tradisaun apostólika nian manipula sira.

Autór apresenta an nu’udar Simão Pedro, servidór no apóstolu Jezús Kristu nian (kf. 2 Ped 1,1), sasin transfigurasaun nian (kf. 2 Pe 1,16); maski nune’e, estudiozu sira Bíblia nian konkorda katak hakerek ne’e mai depoizde apóstolu Pedro. Buat hotu hatudu katak autór surat ne’e nian la pertense ba jerasaun dahuluk sarani sira-nian; nia mak judeu-sarani ida ho formasaun elénika di’ak no koñese didi’ak apóstolu Pedro nia moris no ninia katekeze. Autór balun hatuur surat ne’e iha tinan 125.

MENSAJEN

Testu ne’ebé ohin propoin mai ita apresenta parte rua, maski liga metin ba malu ho tema *parusia* nian (Na’i Jezús nia fila hikas iha tempu nia rohan). Parte dahuluk integra reflesaun ida (kf. 2 Pe 3,1-10) kona-ba “Na’i nia loron”; parte daruak integra ezortasaun ida (kf. 2 Pe 3,11-16) ba sarani sira atu hala’o moris ne’ebé santu.

Sarani sira tempu dahuluk nian fiar katak Jezús besik atu fila hikas atu harii Maromak nia Reinu. Tempu liu ba beibeik no Na’i nia fila-hikas la akontese. Sarani sira sente laran-susar no inimigu sira hamoe sira. Ne’e mak kontestu leitura ohin nian... Autór esplika ba membru komunidaden nian razaun sira tanba sá Na’i seiduak mai... Dahuluk, Maromak la depende ba tempu, hanesan ita ne’ebé moris iha istória (“loron ida iha Na’i nia oin hanesan tinan rihun ida no tinan rihun ida hanesan loron ida” – vers. 8); daruak, Maromak iha pasiénsia no hakarak dada naruk tempu istória nian atu fó ba ema hotu oportunidade atu simu salvasaun ne’ebé Nia oferese (vers. 9). La’ós posivel define momentu loos Jezús atu mai ba dala rua” loron ne’e ita la hatene no hanesan surpresa, nune’e sarani sira tenke hein vijilante no preparadu.

Iha parte daruak testu nian (vers. 11-14) autór esplika oinsá sai vijilante no preparadu. Sarani sira tenke moris tuir sira-nia vokasaun ne’ebé sira simu – katak, moris ida sala-laek, “santu” (katak serví Maromak), nakonu ho “piedade”, “lahó salan no motivu atu hetan korresaun”. Komportamentu nune’e, tuir autór nia opiniaun, sei halais Na’i nia mai no sei realiza promesa sira “lalehan foun no rai foun iha ne’ebé justisa horik bá”.

EVANJELLU – Mc 1,1-8

Evanjellu nu’udar Marcos haktuir parese Evanjellu dahuluk atu hakerek, molok tinan 70. Krítika testu nian sujere katak obra ne’e diriye ba komunidaden ida maioria sarani husi paganizmu, karik komunidaden Roma nian.

Finál dékada 60 mak tempu difisil ba sarani sira hotu ho modu partikulár sidade Roma nian. Iha tinan 66, imperadór Nero organiza persegisaun maka’as hasoru sarani sira kapitál impériu nian. Iha altura ne’e oho tiha Pedro no Paulo, hamutuk ho número boot sarani sira-nian. Fidelidade no tatuir Kristu nian lori desprezu, persegisaun no maltratamentu.

Iha situaun persegisaun no krize nian, presiza afirma fiar iha Jezús Kristu. Oinsá? Ba Marcos presiza komprende loloos Jezús nia identidade. Se komunidaden deskobre iha Jezús Maromak nia Oan ne’ebé mai iha mundu atu hasoru ema sira hodi tranzmite Liafoun Di’ak salvasaun nian, fasil liután atu mantein fidelidade, maski iha kontestu funu-balu persegisaun no terus nian. Marcos hakerek Evanjellu ho preokupasaun atu apresenta Jezús nia identidade loos ho modu klaru.

Testu ne'ebé ohin propoin mai ita mak prólogu ba Evanjellu Marcos haktuir, no iha ne'e nia hato'o koordinada fundamentál ninia Evanjellu nian. Tuir título obra nian, nia hakarak apresenta "Liafoun Di'ak" ("evanjellu") ba fiar-na'in sira iha krize no persegisaun nia laran, ne'ebé fó signifikadu ba sarani sira nia terus. Jezús, sentru ba Kreda nia moris no fiar, mak Mesias libertadór ("Kristu") no Maromak nia Oan-Mane. Iha título rua ne'e mak define Jezús nia misaun no Jezús nia identidade.

MENSAJEN

Testu nia sentru mak João Batista (vers. 2-3) nia misaun, pregasaun (vers. 4), reasaun ouvinte sira nian (vers. 5), ninia estilu moris nian (vers. 6) no João nia sasin kona-ba Jezús (vers. 7-8). João nia misaun mak sai "manu-ain" ne'ebé prepara "Mesias", "Maromak nia Oan" (vers. 2) nia dalan. Atu apresenta João nia misaun, autór foti sitasaun atribui ba Profeta Isafás maibé, loloos, ne'e mak konjuntu afirmasaun sira hasai husi Ézodu (kf. Ex 23,20), Isafás (kf. Is 40,3) no Malaquias (kf. Mal 3,1): "Ha'u haruka Ha'u manu-ain bá uluk Ó, atu hadia dalan ba Ó. Lian ida ne'ebé hakilar iha rai-fuik maran: Hadia Na'i nia dalan, haloos Nia dalan terik". Akumulasau sitasaun sira-nian foti husi Torah no Profeta sira sujere katak João mak Maromak nia manu-ain ne'ebé promessa antiga sira ko'alia, no tenke mai atu haklaken no prepara Maromak nia Povu atu simu Jahwéh nia intervensaun definitiva iha ema sira nia istória.

João nia pregasaun mak "batizmu ida atu kasu salan sira" (vers. 4). Tuir katekeze judaika, Mesias sei mai bainhira Israel, sai comunidade santa Maromak nian... Tanba ne'e, molok Mesias to'o, Povu tenke halo dalan purifikasaun no konversaun nian, atu sai filafali Povu santu ida. "Batizmu peniténsia nian" (literalmente, "batizmu konversaun nian" – eh "metanoia") ne'ebé João propoin iha kontestu ne'e mak konvite ida ba mudansa radikál moris nian, komportamentu nian, mentalidade nian.

Iha judaizmu ita hetan ritu oioin tama iha bee-laran. Iha mós ritu ida atu integra "prosélitu sira" (jentiu ne'ebé adere ba judaizmu) iha comunidade Maromak nia Povu nian. Iha João nia perspetiva, provavelmente, "batizmu" ne'e mak ritu ida inisiasaun nian ba comunidade mesiánika: ema ne'ebé aseita "batizmu" ne'e hakat ba moris foun no aseita integra an iha comunidade Mesias nian.

João halo nia pregasaun "iha rai-fuik maran". "Rai-fuik maran" iha kontestu judaiku, mak fatin Maromak nia Povu realiza dalan purifikasaun no konversaun nian. Iha rai-fuik mak Israel oan sira ne'ebé sai husi Ejitu hakat husi mentalidade atan nian ba mentalidade ida ema livre nian, husi mentalidade egoizmu nian ba mentalidade ida partilla nian, husi atitude ida laho empenhu ba Aliansa ho Jahwéh, husi deskonfiansa iha relasaun ba proposta libertadora ne'ebé Moisés apresenta ba sira iha konfiansa total ba Maromak ne'ebé kumpre nia promessa sira no Povu nia hun moris nian no liberdade nian. João nia pregasaun fó hanoin ba Israel oan sira nesesidade atu fila fali ba "rai-fuik maran" no halo dalan hanesan bei-ala sira halo.

Oinsá mak João nia interlokutór sira reajem ba ninia proposta sira? Marcos hateten katak "Ema rai Judeia tomak, ema Jerusalém hotu ba hasoru nia, no bainhira sira simu batizmu husi nia iha mota Jordão, sira konfesa sira salan" (vers. 5). Hodi dehan "ema hotu", Marcos hakarak hateten karákte desizivu no determinante João nia proposta nian: ne'e mak konvite ba konversaun, Maromak nia apelu ikus no definitivu ba ninia Povu.

João "hatais kuda kamelu nia fulun, ho futu-kabun kulit nian haleu nia knotak no han lalaek no bani-bee". João nia estilu moris nian – sóbriu, la kesi an rasik ba buat ida, austeru, simples – mak konvite momoos atu hakribi valór sira mundu nian. Ne'e mak aplikasaun prátika austeridade moris nian no renovasaun atitude sira nian, komportamentu no mentalidade sira ne'ebé João husu ba ninia maluk sira. João nia estilu moris nian konfirma mensajen ne'ebé nia apresenta.

Aleinde ne'e, João nia estilu moris nian fó hanoin kona-ba profeta Elias ne'ebé, tuir 2 Re 1,8, hatais ho "balada kulit" no "kesi futu-kabun kulit nian haleu nia knotak". Profeta Elias, tuir mentalidade judaika mak profeta ne'ebé Maromak hiit sae ba Nia no destina atu mosu fali iha ema nia leet atu haklaken tempu ne'ebé Mesias sei to'o mai (kf. Mal 3,22-24). Identifikasaun fízika João nian ho Elias signifika katak tempu Mesias nian to'o ona no João mak manu-ain ne'ebé sira hein, ho mensajen atu prepara ba Mesias libertadór ne'ebé mai. Saida mak João hateten kona-ba Mesias libertadór ne'e, ne'ebé nia sai manu-ain no mensajeiru? João ko'alia kona-ba Mesias nia "kbiit" no define ninia misaun nu'udar "fó batizmu ho Espíritu". Kbiit/fortaleza no don Espíritu nian mak Mesias ninia priviléjiu sira, tuir katekeze profétika (kf. Is 9,6; 11,2). Nune'e, Mesias sei soi Maromak nia kbiit no nia misaun mak komunika Maromak nia Espíritu, ne'ebé nakfilak, hafoun no kria foun ema sira nia fuan.